

BÖLÜM 10

POSTPARTUM DÖNEMDE TROMBOEMBOLİK OLAYLAR

Hatice CEYLAN¹

GİRİŞ

Sağlıklı kadınlarda gebelik ve postpartum dönemde venöz tromboemboli riski hayatın diğer dönemlerine göre 4-5 kat daha fazladır. Her 1000 gebenin yaklaşık 0.5 -2.0'sinde görülen tromboembolik olayların yaklaşık %80'i venöz kaynaklıdır. Gelişmekte olan ülkelerde anne ölümlerinin önde gelen nedeni kanama iken, kanamadan ölümün önlendiği Amerika Birleşik Devletleri'nde iki anne ölümünün önde gelen nedeni tromboembolik hastalık olarak gösterilmiştir.

Venöz tromboembolizm ölümün yanı sıra önemli akut ve kronik morbiditeye neden olabilir. Venöz tromboemboli ile ilişkili acil morbiditeye ek olarak, posttrombotik sendrom ile ilişkili uzun vadeli morbidite vardır. Hamilelik sırasında venöz tromboembolizmden muzdarip kadınların çoğunda ödem ve cilt değişikliklerinden tekrarlayan trombozlara ve ülserasyona kadar değişen sekeller gelişir.

Kendi sağlıklarına yönelik sonuçlara ek olarak, hamilelikte venöz tromboembolizm yaşayan kadınların kötü gebelik sonuçlarından muzdarip olma olasılıkları daha yüksek olabilir.

Gebelik ile ilişkili venöz tromboembolik olayların yaklaşık %75-80'i derin ven trombozu (DVT), %20-25'i ise pulmoner emboli kaynaklıdır. Bu olayların yak-

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Bucak Sağlık Yüksekokulu, Hemşirelikte Yönetim AD., hceylan@mehmetakif.edu.tr

SONUÇ

Postpartum dönem VTE açısından en yüksek risk dönemidir. Hemşireler/ebeler postpartum dönemde VTE açısında riskin fazla olduğunun bilincinde olmalıdırlar ve risk tanılması yapmalıdırlar. Bu nedenle derin ven trombozunun erken tanılması, yönetimi ve komplikasyonların önlenmesinde hemşirelere/ebelere önemli sorumluluklar düşmektedir. Postpartum dönemdeki kadının tedaviye uyumuna katkı sağlayabilmesi için bilgi gereksinimleri karşılanmalıdır. Gebe eğitiminde hastalığın belirti ve bulguları, antikoagülan ilaçların subkutan uygulama becerisi, komplikasyonları, profilaksisi, nefes egzersizleri, aktivite-dinlenme programları, antitrombolitik çorap kullanımı yer almalıdır.

KAYNAKLAR

1. Akarsu HR, Oskay Ü, Gebelikte venöz tromboemboli ve hemşirelik bakımı. *Medeniyet Medical Journal*; 2015; 30(2):89-95.
2. Akın S, Horasan E. Venöz tromboembolizm ve hemşirelik bakımı. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi* 2008; 5 (1): 7-11.
3. Bates, S.M., Middeldorp, S., Rodger, M. et al. Guidance for the treatment and prevention of obstetric-associated venous thromboembolism. *J Thromb Thrombolysis* 41, 92–128 (2016). <https://doi.org/10.1007/s11239-015-1309-0>
4. Biron-Andreani C, Venous thromboembolic risk in postpartum. *Phlebolympology*. 2013;20(4):167-173.
5. California Maternal Quality Care Collaborative (CMQCC). maternal venous thromboembolism toolkit. Nursing Implications in VTE Assessment and Management. California Department of Public Health, 2018.
6. Chandrarajan L, Nelson-Piercy C. Risk of venous thromboembolism during pregnancy and birth. *British Journal of Midwifery*; 2015; 23,9.
7. Entisar M. Youness1, Shaimaa GH, Hanan MY, Sahra ZA, Effect of Educational Nursing program on reducing the incidence of Venous Thromboembolism among postpartum women. *IOSR Journal of Nursing and Health Science*; 2016; (5)4: 53-62.
8. Friedman AM, D'Alton ME. Venous thromboembolism bundle: Risk assessment and prophylaxis for obstetric patients. *Semin Perinatol*; 2016;40(2):87-92.
9. Galambosi PJ, Gissler M, Kaaja JR, Ulander VM, *Acta Obstetrica et Gynecologica Scandinavica*, 2017; 96, 7 p. 852-861. Doi: <https://doi.org/10.1111/aogs.13137>.
10. Gomes ET, Assunção MCT, Lins EM, Püschel VAA. Nursing in mechanical prevention of venous thromboembolism in surgical patients. *Rev Esc Enferm USP*. 2021;55:e03738. <https://doi.org/10.1590/S1980-220X2020002703738>.

11. Heit JA, Kobbervig CE, James AH, Petterson TM, Bailey KR, Melton LJ 3rd (2005) Trends in the incidence of venous thromboembolism during pregnancy or postpartum: a 30-year population-based study. *Ann Intern Med* 143:697–706
12. James AH. Prevention and management of venous thromboembolism in pregnancy. *Am J Med* 2007;120:S26–34
13. Kır AE, Doğum Yapmış Gebelerde Ulusal ve Uluslararası Venöz Tromboemboli Profilaksi Protokollerinin Uygulanabilirlik ve Maliyet Açısından Karşılaştırılması. *Tıpta Uzmanlık Tezi*. Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Tıp Fakültesi Kadın Hastalıkları ve Doğum Anabilim Dalı. Ankara, 2019.
14. Korkmaz DF, Çullu M. venöz tromboembolizm ve hemşirelik bakımı. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*; 2015; 31 (1): 62-82.
15. Melov SJ, Hitos K, Venous thromboembolism risk and postpartum lying-in: acculturation of Indian and Chinese women. *Midwifery*; 2018; 58, pp. 13-18.
16. Queensland Clinical Guidelines, Venous thromboembolism (VTE) prophylaxis in pregnancy and the puerperium. 2015 Feb.
17. Queensland Clinical Guidelines. Venous thromboembolism (VTE) in pregnancy and the puerperium. Guideline MN20.9-V7-R25. Queensland Health. 2020. Available from: <http://www.health.qld.gov.au/qcg>
18. Royal College of Obstetricians and Gynaecologists (RCOG). Reducing the risk of thrombosis and embolism during pregnancy and the puerperium. London (UK): Royal College of Obstetricians and Gynaecologists (RCOG); 2009 Nov. 35 p. (Green-top guideline; no. 37a).
19. Royal College of Obstetricians and Gynaecologists (RCOG). Reducing the risk of venous thromboembolism during pregnancy and puerperium. Green top Guideline April 2015; No.37a,
20. Royal College of Obstetricians and Gynaecologists (RCOG). Thromboprophylaxis during pregnancy, labour and after vaginal delivery. London (UK): Royal College of Obstetricians and Gynaecologists (RCOG); 2004 Jan. 13 p. (Guideline; no. 37).
21. Royal College of Obstetricians and Gynaecologists (RCOG). Thromboembolic disease in pregnancy and the puerperium: acute management. London (UK): Royal College of Obstetricians and Gynaecologists (RCOG); 2007 Feb. 17 p. (Green-top guideline; no. 28).
22. Skeith L, Preventing venous thromboembolism during pregnancy and postpartum: crossing the threshold. *American Society of Hematology*; 2017; (1):160.
23. T.C. Sağlık Bakanlığı Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Kadın ve Üreme Sağlığı Daire Başkanlığı, Gebelikte Venöz Tromboembolizm Yönetim Rehberi.
24. The Royal College of Midwives, VTE Prevention and midwifery practice. 2018.
25. VanOtterloo RM, Seacrist JM, Morton CH, Main KE, Quality Improvement Opportunities Identified Through Case Review of Pregnancy-Related Deaths From Venous Thromboembolism. *Journal of Obstetric, Gynecologic & Neonatal Nursing*. 2019; 48 (3), p.300-310.